

Innspill til Norges klimamål for 2035 fra Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, IKFF/ den norske seksjonen av Women's International League for Peace and Freedom/WILPF

Klimakrisen er den største sikkerhetsutfordringen verden står ovenfor. Den globale oppvarmingen går mot 2,6 grader – hvis vi ikke kollektivt halverer utslippene raskt. Videreføring av dagens politikk vil føre til temperaturøkning på opp til 3,1 grader i løpet av århundret (FN 24.10.24)

Temperaturen stiger raskere enn forskerne noen gang har observert, og i de kommende tiårene forventes det at klimaendringene vil øke og intensiveres i alle verdens regioner. Utslippskuttene som gjennomføres i dag, være avgjørende for jordens framtid. s.4 høringsnotatet

Hovedmålet med de nasjonale klimamålene er å bidra til å holde den globale oppvarmingen under 2 grader i forhold til førindustriell tid, og helst under 1,5. **IKFF sitt innspill handler om nedrustning som et virkemiddel og tiltak som kan innlemmes i den nasjonale klimaplanen og bidra til hovedmålet og samtidig til klimafinansiering.**

IKFF/ WILPF er en av 54 organisasjoner i Women and Gender Constituency som igjen er en av ni interessegrupper i FNs rammekonvensjon om klimaendringer (UNFCCC). WILPF har seksjoner i 40 land og på alle kontinent og har en egen Environmental Working Group.

I et notat før COP 29 skrev Women and Gender Constituency (WGC) at UNFCCC har sviktet når det gjelder å ta opp forholdet mellom militarisme og klimakrise. Notatet hadde følgende hovedbudskap:

- Å tillate stater å skjule sine militære klimagassutslipp har ført til manglende ansvar for denne sektorens betydelige innvirkning på klimakrisen.
- Stater bruker stadig større beløp på sine militærbudsjett, mens de ikke klarer å oppfylle klimafinansieringsforpliktelsene.
- Flere store kriger og økende våpenproduksjon, lagring og militær aktivitet øker globale utslipp og motarbeider innsatsen for å dempe klimakrisen.¹

Vi vil vise til et forslag The Peace Dividend Campaign fra 50 nobelprisvinnere innen flere disipliner om å redusere alle lands militærutgifter med to prosent pr. år. Over fem år, med start i 2025, vil dette frigjøre 1,3 trillioner dollar som kan overføres til et globalt fond for klimarettferdighet og menneskelig sikkerhet.² Forslaget vil være kostnadseffektivt og også bidra til store kutt i CO₂-utslippene.

Militarismen er elefanten i klimarommet

Militær virksomhet er ansvarlig for minst 5,5 prosent av de globale CO₂ utslippene i fredstid, mer enn utslippet fra verdens fjerde største utslippsnasjon. CO₂-utslipp fra krig kommer i tillegg. Kutt i militære utslipp og overføring av militære midler til klimarettferdighet er holdt utenfor

¹ https://www.ikff.no/wp-content/uploads/2024/11/Peace-and-Demilitarisation-WG_three-pager.pdf

² <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/14/nobel-laureates-cut-military-spending-worldwide-un-peace-dividend>

klimaforhandlingene, til tross for mangeårige innspill fra sivilsamfunnsorganisasjoner og deler av akademia. Dette økende globale problemet må løses bilateralt og multilateralt, og vi ber igjen om at Norge setter dette på dagsorden nasjonalt og internasjonalt:

Ingen land eller områder av land kan i tilstrekkelig grad begrense utslippene av klimagasser og konsekvensene av global oppvarming alene. Det kan bare skje gjennom felles innsats der alle bidrar, inkludert store utslippsland. s.25

Det nødvendige omfanget av og tempoet i en slik utvikling er for stort til at det kan gjøres av enkeltland alene. Bare gjennom global innsats vil utviklingen av de nødvendige løsningene og teknologiene kunne gå raskt nok til at verden og Norge kan lykkes med omstillingen. s. 25

Det kommer stadig nye rapporter om militære klimautslipp. Flere peker på hvordan opprustning regelrett motarbeider FN og verdenssamfunnets innsats for å redusere klimautslippene.

Kort presentasjon av notater fra sivilsamfunn og forskning.

Leger mot atomvåpen Tyskland, Tipping Point North South, Transnational Institute m. flere.

Disse organisasjonene ga ut rapporten *Climate crossfire. How NATO's 2% military spending target contributes to climate breakdown*,³ høsten 23. Rapporten tar utgangspunkt i NATOs krav til medlemslandene om å bruke minst to prosent av BNP på forsvar - og regner ut de økonomiske og økologiske konsekvenser av målet. To-prosentmålet flytter midler bl.a. fra klima- og miljøhåndling over til militær sektor. Politikere i NATO-land snakker om å "grønne" militæret, gjøre det mer klimavennlig, mens militære utslipp fra krig, krigsøvelser, våpenindustri og våpentransport vokser kraftig. Rapporten anslår at NATOs militære karbonavtrykk steg fra 196 millioner tonn CO₂-ekv. i 2021 til 226 millioner i 2023.

Et av hovedfunnene fra sjette hovedrapport at hvert tonn med utslipp teller, og at enhver økning i temperaturen har effekter på klimasystemet. s 12 i høringsnotatet. Rapporten *Climate crossfire* gir et signal om hva dagens valg kan føre til av uønskede konsekvenser framover, ikke minst for klimapolitikken.

5,5 % av de globale utslippene stammer fra militær virksomhet i fredstid, dvs. fra en voksende krigsindustri, utvinning av metaller og mineraler til våpensystemer og ammunisjon, transport, testing av våpen, militærøvelser og drift av baser.⁴ 5,5 % er et konservativt estimat, og tallene er fra 2019, før fullskalakrigen i Ukraina i 22 og den intensive bombingene av Gaza 23/24. Utslipp fra krig og gjenoppbygging etter krig er ikke medregnet. Det viser en forskningsrapport fra Scientists for Global Responsibility i 2022.

Enorme utslipp fra kriger og væpnet konflikt kommer i tillegg

Både *Queen Mary University* og *Conflict and Environmental Observatory*, *CEOBS* kartlegger miljødeleggelser og CO₂ utslipp fra krig og væpnet konflikt.⁵ Et estimat sier at to år med krig i Ukraina har ført til et ekstra utslipp på 175 millioner tonn CO₂, mens de totale utslippene fra direkte

³ https://www.ipnw.de/commonFiles/pdfs/Frieden/NATOs_Climate_Crossfire.pdf

⁴ https://ceobs.org/wp-content/uploads/2022/11/SGR-CEOBS_Estimating_Global_Military_GHG_Emissions.pdf

⁵ [https://www.qmul.ac.uk/sbm/media/sbm/documents/Confronting-military-greenhouse-gas-emissions,-Neimark-et-el,-Interactive-policy-brief-\(2024\)-%5BDigital%5D.pdf](https://www.qmul.ac.uk/sbm/media/sbm/documents/Confronting-military-greenhouse-gas-emissions,-Neimark-et-el,-Interactive-policy-brief-(2024)-%5BDigital%5D.pdf)

krigsaktiviteter de første 120 dagene på Gaza er beregnet til å være mellom 420 265 og 652 552 tonn CO₂e.⁶ Bombingen har ødelagt 95 prosent av all fornybar energi på Gaza.

IKFF ber regjeringen ta inn relevant forskning på militære CO₂ utslipp i arbeidet med nye klimamål, nasjonalt og internasjonalt.

Reduksjon i utslippene av klimagasser

Reduksjon i utslippene av klimagasser med minst 55 prosent i 2030 sammenlignet med nivået i 1990. s 5

Her vil IKFF peke på at Norge gjennom en bilateral avtale har gitt USA 10-års tilgang til 12 baser. Det er ingen tvil om at dette vil bidra til økt militær virksomhet i luft, vann og på land, med økte klimautslipp og nedbygging av natur som i dag lagrer karbon. Vi har fått opplyst at disse amerikanske klimautslippene på norsk jord i likhet med det fulle omfang av krigsøvelser ikke blir talt med i forsvarrets klimarapportering.

IKFF mener Norges klimamål skal ligge høyest mulig i spennet mellom 55 og 80 prosent.

Den fremste gevinsten eller nytten med et klimamål som har et høyt ambisjonsnivå er at det vil bidra til større reduksjoner i utslippene av klimagasser, og dermed i større grad bidra til å holde temperaturøkningen under 1,5 grader. s. 22

IKFF mener ambisjonene må være høyest mulig, ikke minst fordi CO₂-utslipp fra det rike globale nord har alvorlige konsekvenser for mennesker i de mest utsatte landene. WILPF og WGC har mange medlemmer fra det globale sør. Kvinnene forteller om tap av levebrød og tilgang til naturressurser etter tørke, flom, jordras og utvinning som også truer liv, helse og matsikkerhet. De retter sterke anklager mot det globale nord for utslipp fra overforbruk og prioriteringer som går foran klimarettferdighet. **Afrikas andel av de globale CO₂ utslippene er kun på 3,9 prosent.** En kenyansk rapport viser at pengene til *mitigation, adaption* og *loss and damage* fins, men blir brukt på annen og tildels klimafiendtlig virksomhet.⁷

De 32 NATO-landene (hvorav 18 er annex II land) sto ifølge SIPRI for hele 55% av det globale militære forbruket på 2,43 trillioner dollar i 2023, altså mer enn de neste 160 landene til sammen. Det er også en klar sammenheng mellom økt militært forbruk og økte klimautslipp.

I kapittel 4 Økonomisk og administrative konsekvenser står det på side 23: *Samtidig har utslippene i store fremvoksende økonomier som India og særlig Kina økt kraftig, og Kina er i dag det største utslippslandet i verden. Den kraftige økningen i kinesiske utslipp har avtatt og flere venter at utslippstoppen i Kina vil være nådd i god tid før 2030.*

Her vil vi peke på at USA gjennom en unipolar verdensorden og som leder av NATO fører en fiendtlig politikk ovenfor Kina og drar inn sine 31 NATO allierte pluss regionale partnere i konflikten. Dette fører til et rustningskappløp som øker de militære klimautslippene.

⁶ <https://www.qmul.ac.uk/media/news/2024/hss/new-study-reveals-substantial-carbon-emissions-from-the-ongoing-israel-gaza-conflict.html>

⁷ https://www.ikff.no/wp-content/uploads/2024/11/The_conundrum_of_climate_financing.pdf

Fremover vil det være behov for å begrense og reparere skadene ved klimaendringer og tap av natur og vri produksjon og forbruk bort fra naturskadelige og utslippsintensive aktiviteter. S 25

IKFF mener at dialog, nedrustning og internasjonalt samarbeid er klimatiltak nummer 1.

Det er dysfunksjonelt å la militære strategier styre utenriks- og sikkerhetspolitikken. Vår felles sikkerhet er avhengig av at alle land samarbeider i en global dugnad med vekt på menneskelig sikkerhet og sikkerhet for planeten. Vi deler jorden og de store utfordringene. Mexico, Brazil og Columbia har i ulike fora tatt opp sammenhengen mellom nedrustning og oppnåelse av klimamål. Også **FNs Pakt for fremtiden** tar opp sammenhengen. Art. 34 c: *Vi må sikre at militære utgifter ikke kompromitterer investeringer i bærekraftig utvikling og bygging av bærekraftig fred, og be generalsekretæren om å gi analyser om virkningen av den globale økningen i militærutgifter på oppnåelsen av bærekrafts-utviklingsmålene ...*

I vurderinger av rettferdighetshensyn bør det tas hensyn til at Norge er et rikt industriland, som har ressurser til å bidra med høye ambisjoner i det internasjonale klimaarbeidet. s.11

Det betyr at industriland med god kapasitet og vesentlig ressurser bør gå foran for å bekjempe klimaendringer og redusere utslipp. Det er internasjonalt en tydelig forventning om at industriland skal ligge over snittet i de globale milepælene fra FNs klimapanelers rapporter... s.21

Norge spiller en konstruktiv og aktiv rolle i det internasjonale klimasamarbeidet. s.24

Nedrustning kan bidra til å nå klimamålene nasjonalt, i EU-området og globalt. Norges utenrikspolitikk er dessverre under sterk påvirkning fra USA som ønsker å beholde en unipolar verdensorden. Med en president som er klimaskeptiker med «*Drill baby drill*», som standardsvar i klimasammenheng, må Norge kunne ha ryggrad til å fremme andre verdier og oppfatninger. I Soria Moria 1-erklæringen hadde Norge et mål om å være en tydelig fredsnasjon. Vi forvalter Nobels fredspris.

Vi ber derfor Norge gå foran som et godt eksempel når nye klimamål skal settes våren 2025 og kutte to prosent av forsvarsutgiftene i tråd med the Peace Dividend Campaign, og samtidig ta opp sammenhengen mellom rustningskappløp og økte klimautslipp i relevante nasjonale og internasjonale fora.

Vi er nødt til å før eller senere bryte med en politikk som undergraver FNs klimaarbeid. Videreføring av dagens politikk kan føre til temperaturøkning på opp til 3,1 grader i løpet av århundret.

Som ordføreren i Kuala Lumpur sa under åpningsseremonien på COP 29: **Uten fred er ikke bærekraftig utvikling mulig. Gi fred en sjanse. Gi jorden en sjanse. Vi har alle et ansvar.**